

Seminář 3- Kauzální překážky a výzkumné designy

POLb1006 1./2.11. 2023

“All things being equal, the simplest solution tends to be the best one.”

William of Ockham

Čtyři kauzální překážky

1. překážka- logický mechanismus
2. překážka- není to naopak
3. překážka- správně jsme měřili a naměřili jsme souvislost
4. Překážka- není jiná třetí proměnná, která by způsobovala obě naše (přísnější varianta) nebo není jiná třetí proměnná, která by ovlivňovala naši závislou proměnnou (mírnější varianta)

První překážka

- Snažíme se **logicky spojit** naši nezávislou a závislou proměnnou- logicky popsat, proč by změny nezávislé proměnné měly způsobovat změny závislé proměnné.
- **Nesmíme** se pouze odkázat na překonanou třetí překážku!

Druhá překážka

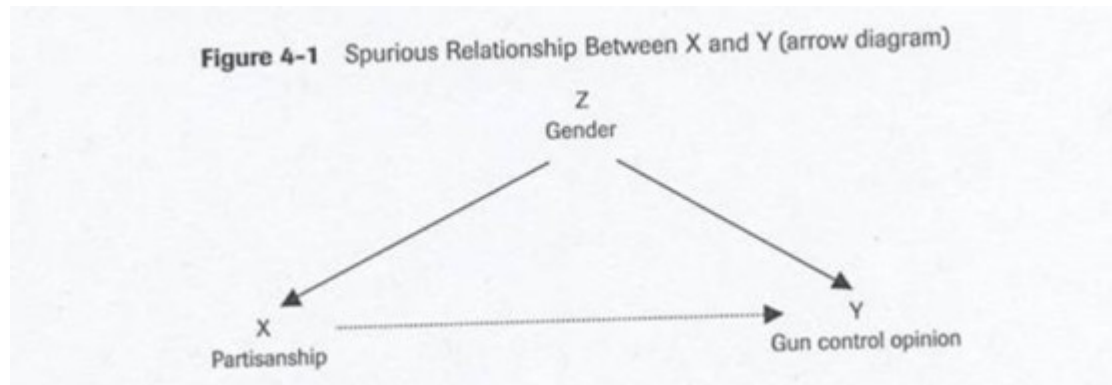
- Snažíme se vyloučit, že nezávislá **v naší konkrétní analýze** proměnná není závislá a naopak
- Daří se nám často díky časové souslednosti
- Někdy si nejsme jisti, proměnné se mohou ovlivňovat vzájemně (sériová kauzalita)

Třetí překážka

- Měříme, zda s tím, jak se mění nezávislá proměnná, tak se mění i závislá.
- Překonat tuto překážku znamená **jednak to v datech naměřit**, jednak to vůbec **být schopen měřit**.

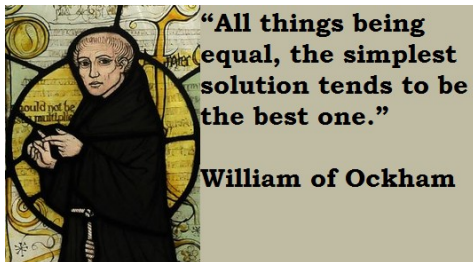
Čtvrtá překážka

- Snažíme se zjistit, zda zdánlivě validní vztah mezi nezávislou a závislou proměnnou **nevysvětluje třetí proměnná, původně nezahrnutá.**

Úkol 1

- Komentujte následující kauzální tvrzení pomocí konceptu čtyř překážek
- ***Těsnost parlamentní většiny ovlivňuje disciplínu hlasování v parlamentu***

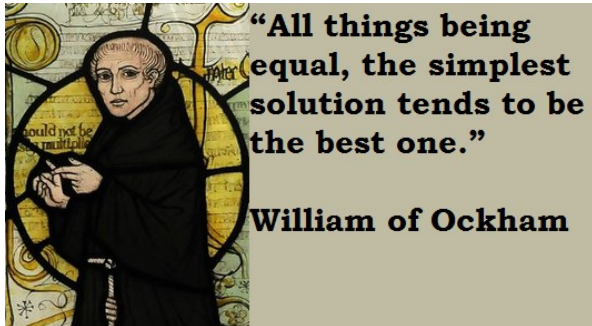

Řešení

- Těsnost PV (nezávislá proměnná), Parlamentní disciplína (závislá proměnná)
- Těsnost PV- operacionalizujeme např. jako poměr mezi počtem vládních a opozičních poslanců, parlamentní disciplína- můžeme operacionalizovat buďto jako účast nebo jako shodnost hlasování se svým (vládním/opozičním blokem)
- 1. KP- čím těsnější parlamentní většina, tím větší disciplína- vláda potřebuje každého poslance, aby prosadila své zákony **nebo** čím těsnější parlamentní většina, tím nižší disciplína- jednotlivé poslanci mají vládu více „v hrsti“, stoupá jejich vliv, může pro ně být výhodné hlasovat proti vládě a vydírat ji. Závěr: evidentně nacházíme důvody domnívat se, že je tu IRL vztah mezi oběma proměnnými, překážka přeskočena.
- 2.KP- nejdřív se ustaví (nějaká) většina, pak můžeme zkoumat disciplínu, která může zpětně ovlivňovat většinu- sériová kauzalita, můžeme ji ale brát jako přeskočenou
- 3. KP- operacionalizujeme, jak obojí měřit, (viz výše), pokud nalezneme kovarianci, jednak jsme přeskočili překážku, jednak tím zjistíme, který ze směru vztahu na první kauzální překážce byl „ten správný“.
- 4. KP- Nějaké tipy na přísnější variantu by byly: jak behaviorální proměnné, např. politická kultura, tak institucionální proměnné: např. volební systém, u mírnější varianty pak disciplínu ovlivňuje celá řada proměnných- u velkého množství případů je toto úloha na regresní analýzu (viz seminář o měření)

Úkol 2

- Komentujte následující kauzální tvrzení pomocí konceptu čtyř překážek
- ***Zavedení genderových kvót by zabránilo zneužívání žen kapitalismem***

Řešení

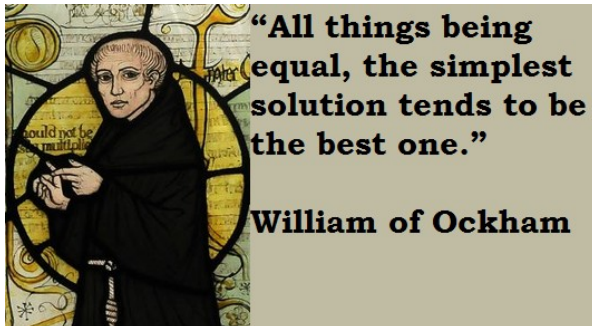
- zavedení genderových kvót (NP)-zabránění zneužívání žen kapitalismem (ZP)
- první problém: vztah je formulován deterministicky („pokud něco bude, něco jiného nebude a naopak“), ne probabilisticky
 1. KP: jdme schopni navrhnout důvody, proč více žen v politice a/nebo vrcholném managementu může ovlivnit např. pay gap
 2. KP: naopak to nedává smysl (je-li zabráněno zneužívání, padá důvod zavedení kvót)
 3. KP: extrémně těžké měřit (NP se musí měřit v obou hodnotách), buďto případová studie blízké případy, z nichž jeden to zavedl, jiný ne, nebo můžeme zkusit experiment ve firmách, není záruka, že data budou dostupná, pokud ano, výzkum bude na dlouho (efekt se projeví pomalu).
 4. KP: jsou třetí proměnné, např. politická kultura

Závěr: některé spíše politické výroky, ospravedlňující velké společenské změny, může být velmi těžké vědecky prověřovat

Úkol 3

- Komentujte následující kauzální tvrzení z pohledu čtvrté kauzální překážky:

Čím více sní člověk ústřic, tím více podporuje pravici.

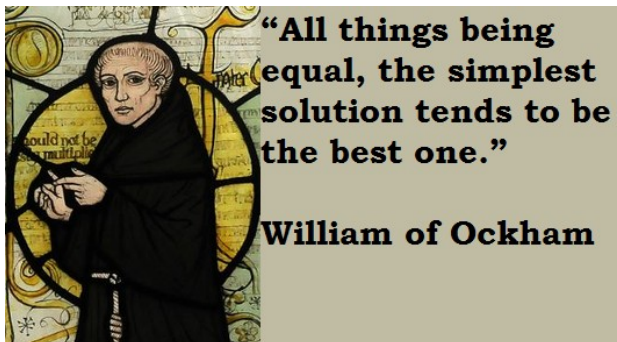

Řešení

- Typický příklad na nepřekonání 4. KP (a vlastně i první). Těžko nás napadá, proč by zvýšené požívání ústřic mělo zvyšovat podporu pravice (1.KP). Třetí proměnná, která způsobuje obojí, je bohatství/příjem: čím více bereme/máme, tím větší je šance, že si můžeme dopřát něco takového: <https://www.restaurant-guide.cz/restaurace-musle.html> a zároveň i větší šance, že volíme pravici, která mnohem více zachovává naše peníze/bohatství netknuté než levice, která po nás chce, abychom souhlasili s tím, že za naše bohatství může společnost a část ho společnosti věnovali.

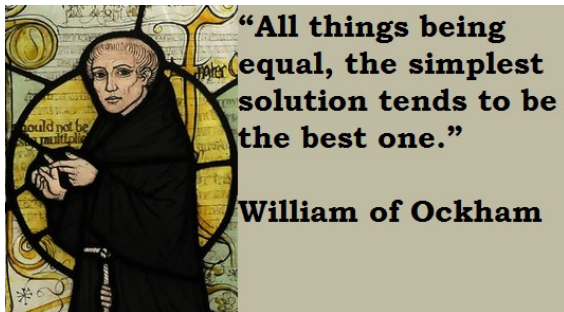
Úkol 4

- Komentujte následující kauzální tvrzení z pohledu čtvrté kauzální překážky:
- Čím více peněz utratí vítězní kandidáti ve druhém kole senátních voleb, tím méně procent hlasů získají.

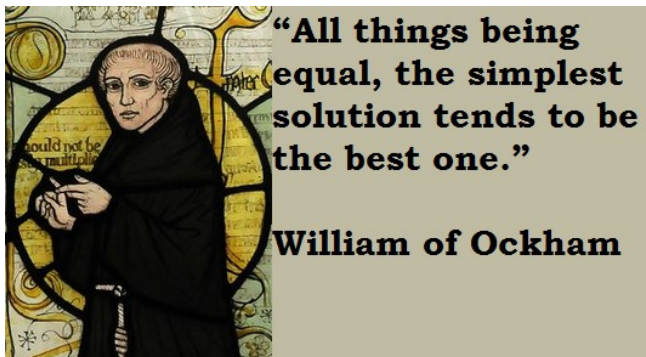
Úkol 5

- Navrhněte, čím (jakými faktory) se dá vysvětlit vítězství SPOLU v parlamentních volbách 2021.

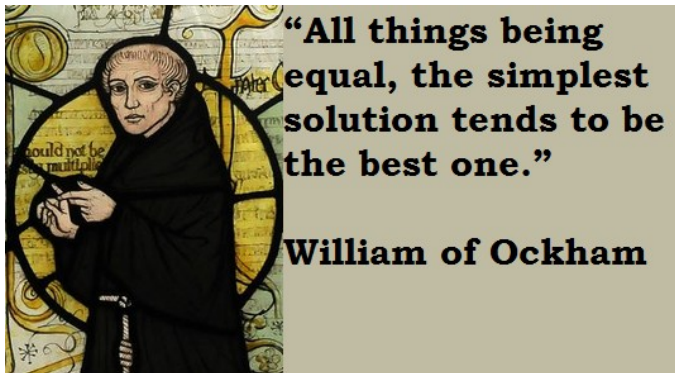
Úkol 6

- S jakými kauzálními překážkami by měly vaše vysvětlení největší problémy?

Úkol 7

- Vysvětlete koncept probabilistického vztahu na příkladu vztahu volebního rozhodování rodičů a volby jedince.

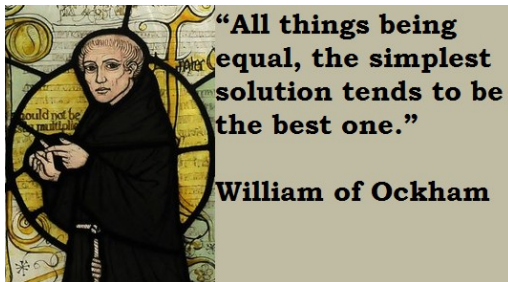

Řešení

- Probabilistický vztah, narozdíl od deterministického, pracuje s pravděpodobnostmi, ne jistotami. V tomto konkrétním případě to, že naši rodiče volí určitou stranu, zvyšuje šanci (oproti lidem se zcela stejnými charakteristikami, jako máme my, s výjimkou toho, že jejich rodiče tu stranu nevolí), že danou stranu budeme volit, ale nedeterminuje ji (to je typické pro přírodní vědy, ne sociální)

Úkol 8

- Je následující téma vhodné zkoumat a) observačně b) experimentálně c) oběma způsoby (a proč):
 - Vztah mezi ježděním na motocyklu a sympatiemi k prezidentu Pavlovi

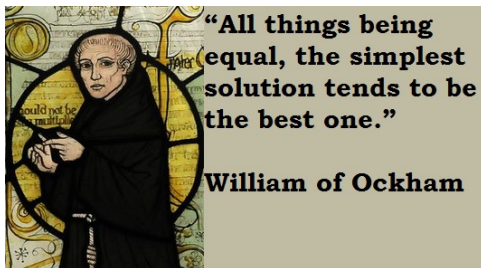

Řešení

- Pouze observačně (dotazníkových šetřeních na reprezentativním vzorku například), experimentálně nemůžeme „náhodně lidem přiřazovat“, že jsou motocyklisté nebo nejsou. Prostudujte si tuto nesnáz experimentu v Kellstedtovi a Whittenovi.

Úkol9

- Je následující téma vhodné zkoumat a) observačně b) experimentálně c) oběma způsoby (a proč):
- Vztah mezi mírou sledování bulvárních zpráv a mírou spokojenosti s politikou.

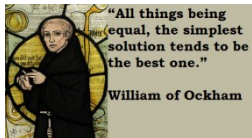

Řešení

- Experimentálně to jistě zkoumat můžeme, můžeme totiž jedince vystavit bulvárním i nebulvárním zprávám. Trochu problém je s měřením závislé proměnné (spokojenosti s politikou)- nevíme přesně, jak rychle by z nás měly bulvární zprávy učinit více/méně nespokojené.
- Observačně máme vážný problém s druhou překážkou, co když je to tak, že nespokojení lidé něvěří mainstreamovým médiím a upínají se k bulvárním (tedy vztah je obrácený)!? To v dotazníkovém šetření těžko zjistíme. Tedy, zjistíme **korelaci** (proměnné spolu možná souvisí), ale ne **kauzalitu** (nevíme, co je závislá a co nezávislá proměnná).
- Závěr: o něco lepší je asi zkoumat to experimentálně.

Úkol 10

- Chcete zkoumat vztah mezi **příjmem jedince** a **mírou volební účasti**.
- Zamyslete se nad přesvědčivým designem **longitudinální (*time-series*)** a **průřezové** observační studie (co budete zkoumat, kauzální mechanismus, operacionalizace závislé a nezávislé proměnné, čtvrtá překážka atd.).

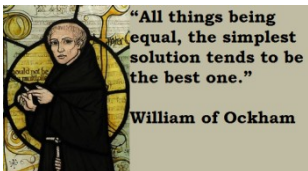

Řešení

- Rozdíly mezi oběma typy studií si nastudujte v KW.

Úkol 11

- Jakou výzkumnou strategii (podle Blaikieho) byste nejlépe použili (a proč), pokud byste zkoumali:
- na čem závisí disciplína hlasování v PS PČR
- artikulaci a agregaci zájmů v Pirátské straně
- jakou roli hrají jednotlivé emoce v politické participaci

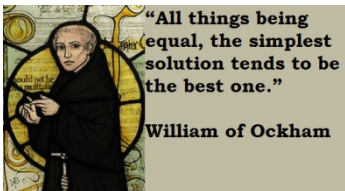

Řešení

- Ad 1) asi deduktivní, existuje totiž už mnoho hypotéz, na čem by disciplína měla záviset
- Ad 2) asi induktivně nebo abduktivně, Piráti jsou stále hodně neprobádaná strana s neobvyklými rozhodovacími mechanismy, určitě nebude na škodu redukovat omyl bez toho, abychom se nějak významně omezovali hypotézami, mohlo by nám totiž něco podstatné uniknout
- Ad 3) asi retroduktivně- emoce se nám špatně pozorují a měří přímo, obvykle měříme nějakého jejich reprezentanta.

Úkol 12

- Chcete zkoumat vztah mezi zdravotním stavem kandidáta a jeho podporou ve volbách
- Je lepší to zkoumat experimentálně nebo observačně? Jak přesně to budete zkoumat (operacionalizace nezávislé a závislé proměnné)?

Řešení

- Extrémně těžký úkol!

Klíč je asi v operacionalizaci proměnných, u nezávislé nás vlastně ani tak moc nezajímá objektivní zdravotní stav kandidáta (tam bychom měli problém na třetí překážce ho měřit, kandidáti se asi nenechají vyšetřovat, aby udělali radost sociálním vědcům), ale to, jak ho vnímají voliči. To otvírá cesty k možným řešením:

1. Můžeme to zkoumat experimentálně, není problém přiřadit subjekty ke zdravému a nemocnému fiktivnímu kandidátu a pak měřit sympatie, problém ale je, že IRL je často pořadí opačné- nejdřív máme nějaké sympatie a teprve poté uvažujeme/dozvídáme se o zdravotním stavu kandidáta a sympatie si následně (ne)upravujeme- řekli bychom tedy, že takový výzkum má problematickou externí validitu (nereprezentuje dobře situaci v reálném světě).
2. Můžeme vše zkoumat i observačně, nechat např. odpovídající hodnotit zdravotní stav kandidátů a měřit jejich ochotu je volit- znovu ale máme velký problém na druhé překážce- nevíme, zda to není tak, že někdo, kdo např. tenduje k tomu volit M. Zemana, nevnímá I PROTO jeho zdravotní stav lépe, než někdo, kdo ho naopak volit nechtěl a to, že hodnotí jeho zdravotní stav jako špatný, je jen racionalizace toho, že ho nebude volit.

Závěr: Zkoumat se to dá strašně těžko. Totéž jsem řekl HN, když po mě chtěly odpověď, jak moc zdravotní stav prezidenta Zemana ovlivní prezidentské volby 2018.